

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ДИФЕРЕНЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ**

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр та найменування галузі знань)

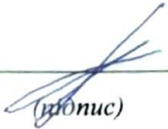
спеціальність 053 Психологія
(шифр та найменування спеціальності)

освітньо-професійна програма Психологія
(назва однієї або декількох)

форма(и) навчання денна та заочна

КИЇВ 2024

РОЗРОБНИК силябусу (доктор психологічних наук, професор, кафедри психології, філософії та суспільних наук)

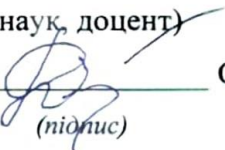

_____ Ольга ДРОБОТ
(підпис)

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних наук

Протокол № 19 від 13.06.2024

Завідувач кафедри _____ Лариса ТАРАСЮК

(підпис)

Гарант освітньо-професійної програми 053 Психологія
(кандидат психологічних наук, доцент)

_____ Олена ДУБЧАК
(підпис)

Рецензії/відгуки (зазначити від кого, за наявності)

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПШ	Диференційна психологія ОК 2.18.в ОПШ
2. Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	3 курс, 6 семестр
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	3 кредити ЄКТС (90 год), з них: 30 год аудиторного навантаження (14 год. лекційних, 16 год. семінарських,) Та 60 год. самостійної роботи.
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	екзамен
6. Інформація про консультації	За запитом здобувача вищої освіти в он-лайн форматі
7. Мова викладання	українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Дробот Ольга Вячеславівна (доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології, філософії та суспільних наук)
9. Контактна інформація викладача	drobot.olha@tnu.edu.ua
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Диференційна психологія» є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в галузі психології.
Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	Мета вивчення дисципліни: засвоїти сучасні уявлення про індивідуальні, типологічні та групові психологічні відмінності між людьми, ознайомитися з класичними та новітніми їх класифікаціями, усвідомити проблему розвитку індивідуальності як цілісного феномену, що існує в полі взаємодії біологічно-спадкових та соціально-набутих чинників.

	<p>Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначення предмету диференційній психології як самостійної галуззі психологічного знання; - ознайомлення з методами психологічних досліджень, які використовуються у диференційній психології; - ознайомлення з індивідуальними, типологічними та груповими відмінностями, чинниками, що впливають на них та наслідками впливу; - оволодіння методиками визначення індивідуальних відмінностей та здатності здійснювати їх диференціально-психологічний аналіз; - формування ціннісного ставлення до індивідуальних відмінностей особистості, груп, етносів.
Пререквізити	Загальна психологія, Вікова психологія Психодіагностика
Постреквізити	Експериментальна психологія
Формат проведення дисципліни	<p>Під час навчання використовуються наступні форми та методи: презентації, ділові ігри, бесіди і дискусії, кейс-технології, індивідуальні науково-дослідні завдання, рольовий тренінг, розв'язання психологічних задач.</p> <p>Віртуальне навчальне середовище, яке використовуватиметься у разі роботи в дистанційному режимі - Google Classroom.</p> <p>У дистанційному режимі лекції / практичні / семінарські заняття будуть проведені за допомогою програм електронної комунікації Google Meet.</p> <p>Поточна комунікація з викладачем здійснюється через Classroom корпоративну пошту.</p>

1. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни.

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни:

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність бути критичним і самокритичним

ЗК 9. Навички міжособистісної взаємодії.

СК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК 9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

СК 13. Уміння адаптуватися до нових ситуацій та здатність до професійної мобільності.

2. Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми.

ПР 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога

3. Тематика та зміст навчальної дисципліни.

Номер та назва розділу, теми, перелік основних питань	Вид навчального заняття	Форми і методи контролю знань	Кількість годин
Тема 1. Предмет, історія становлення і основні напрями розвитку диференціальної психології. Предмет і завдання диференційної психології. Виникнення науки про індивідуальні відмінності. Становлення концептуальних ідей, завдань, методів, напрямів	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	2

<p>диференціальної психології. Сучасний стан розвитку диференційної психології. Зв'язок диференційної психології з іншими науками.</p> <p>1.1. Предмет і завдання диференціальної психології її становлення і основні напрями розвитку.</p> <p><i>Предмет і завдання диференційної психології.</i></p> <p><i>Виникнення науки про індивідуальні відмінності.</i></p> <p><i>Становлення концептуальних ідей, завдань, методів, напрямів диференціальної психології.</i></p> <p><i>Сучасний стан розвитку диференційної психології.</i></p> <p><i>Зв'язок диференційної психології з іншими науками.</i></p>	семінар	обговорення презентацій доповідей, проблемних питань; опитування	2
<p>Тема 2. Принципи і методи диференціальної психології. Загальні принципи диференціально-психологічного аналізу. Методологія, методика і методи дослідження диференціальної психології. Методи теоретичного аналізу. Психогенетичні методи. Історичні методи. Тестування в диференціально-психологічних дослідженнях. Математичні методи і продуктивність їх застосування. Лонгітюдні, порівняльно-вікові та генетико-моделювальні дослідження. Канали отримання інформації про індивідуальність.</p> <p>2.1. Принципи і методи диференціальної психології. Загальні принципи диференціально-психологічного аналізу.</p> <p><i>Методологія, методика і методи дослідження диференціальної психології.</i></p> <p><i>Методи теоретичного аналізу.</i></p> <p><i>Психогенетичні методи.</i></p> <p><i>Історичні методи.</i></p> <p><i>Тестування в диференціально-психологічних дослідженнях.</i></p> <p><i>Математичні методи і продуктивність їх застосування.</i></p> <p><i>Лонгітюдні, порівняльно-вікові та генетико-моделювальні дослідження.</i></p> <p><i>Канали отримання інформації про індивідуальність.</i></p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	2
<p>Тема 3. Вплив середовища і спадковості на людину та людина як</p>	лекція	Поточний; усний метод	2

<p>представник біологічного виду Homo Sapiens. Теорії про вплив середовища і спадковості. Трактування спадковості і середовища у диференціальній психології. Організм як чинник індивідуальності. Індивід як формально-динамічна характеристика особистості. Особистість – психологічний носій соціальних властивостей. Індивідуальність – інтегральна біопсихосоціальна характеристика людини. Диференціально-психофізіологічний вимір детермінації індивідуальних відмінностей. Спеціальна теорія індивідуальності.</p> <p>3.1. Вплив середовища і спадковості на людину та людина як представник біологічного виду Homo Sapiens.</p> <p><i>Теорії про вплив середовища і спадковості.</i></p> <p><i>Трактування спадковості і середовища у диференціальній психології.</i></p> <p><i>Організм як чинник індивідуальності.</i></p> <p><i>Індивід як формально-динамічна характеристика особистості.</i></p> <p><i>Особистість – психологічний носій соціальних властивостей. Індивідуальність – інтегральна біопсихосоціальна характеристика людини.</i></p> <p><i>Диференціально-психофізіологічний вимір детермінації індивідуальних відмінностей.</i></p> <p><i>Спеціальна теорія індивідуальності.</i></p>	<p>семінар</p>	<p>(проблемні питання)</p> <p>Обговорення презентацій доповідей, проблемних питань; опитування, перевірка письмових завдань</p>	<p>2</p>
<p>Тема 4. Темперамент як формальна інтеграційна основа індивідуальності. Історико-психологічний аналіз трактування темпераменту. Конституційні теорії темпераменту: організмична типологія К.Сіго; співвідношення статури, темпераменту і характеру в теорії Е.Кречмера; конституційна типологія особистості В.Шелдона. Описова теорія темпераменту Г. Хейманса і Е.Вірсми. Типологія психічних відмінностей К.-Г. Юнга. Уявлення про темперамент Г.-Ю.Айзенка. Факторні теорії темпераменту. Спеціальні типи вищої нервової діяльності за І. Павловим. Властивості нервової системи як альтернатива типу вищої нервової діяльності у теорії Теплова-</p>	<p>лекція</p>	<p>Поточний; усний метод (проблемна)</p>	<p>2</p>

<p>Небилицина. Психологічні теорії темпераменту. Структура темпераменту в теорії В. Русалова.</p> <p>4.1. Темперамент як формальна інтеграційна основа індивідуальності.</p> <p><i>Історико-психологічний аналіз трактування темпераменту.</i></p> <p><i>Конституційні теорії темпераменту: організмична типологія К.Сіго;</i></p> <p><i>Співвідношення статури, темпераменту і характеру в теорії Е.Кречмера;</i></p> <p><i>Конституційна типологія особистості В.Шелдона.</i></p> <p><i>Описова теорія темпераменту Г. Хейманса і Е.Вірси.</i></p> <p><i>Типологія психічних відмінностей К.-Г. Юнга.</i></p> <p><i>Уявлення про темперамент Г.-Ю.Айзенка.</i></p> <p><i>Факторні теорії темпераменту.</i></p> <p><i>Спеціальні типи вищої нервової діяльності за І. Павловим.</i></p> <p><i>Властивості нервової системи як альтернатива типу вищої нервової діяльності у теорії Теплова-Небилицина.</i></p> <p><i>Структура темпераменту в теорії В. Русалова.</i></p>	Семінар	Опрацювання проблемних питань; перевірка письмових завдань (практичних методик)	2
<p>Тема 5. Диференціальна психологія міжстатевих відмінностей. Стаття у структурі індивідуальності. Теорії і концепції розвитку статевої ідентичності. Еволюційна теорія статевого диморфізму В.Геодакяна. Етологія статі. Нейроандрогенетична теорія Л.Елліса. Міжстатеві відмінності у психологічних якостях. Особливості моральної свідомості чоловіків і жінок.</p> <p>5.1. Диференціальна психологія міжстатевих відмінностей.</p> <p><i>Стаття у структурі індивідуальності.</i></p> <p><i>Теорії і концепції розвитку статевої ідентичності.</i></p> <p><i>Еволюційна теорія статевого диморфізму В.Геодакяна.</i></p> <p><i>Етологія статі.</i></p> <p><i>Нейроандрогенетична теорія Л.Елліса.</i></p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	2
	Семінар	Опрацювання презентацій доповідей; виконання письмових завдань (діагностичні опитувальники)	2

<p><i>Міжстатеві відмінності у психологічних якостях.</i> <i>Особливості моральної свідомості чоловіків і жінок.</i></p>			
<p>Тема 6. Диференціація характеру. Типологічний підхід до характеру особистості. Характер у структурі індивідуальності. Диференціально-психологічний аналіз структурних компонентів характеру: Я-система базових (генералізованих) орієнтацій. Акцентуації характеру як реакція особистості на фрустрацію. Особистісні типи. Класифікація психологічних типів за К.-Г. Юнгом. Теорія рис Г.-В.Олпорта. Факторна структура особистості. Теорія рис Г.-Ю.Айзенка. П'ятифакторна модель вивчення особистості (PPM).</p> <p>6.1. Диференціація характеру. Типологічний підхід до характеру особистості. Ідіографічний підхід до особистості.</p> <p><i>Характер у структурі індивідуальності.</i> <i>Диференціально-психологічний аналіз структурних компонентів характеру: Я-система базових (генералізованих) орієнтацій.</i> <i>Акцентуації характеру як реакція особистості на фрустрацію.</i> <i>Особистісні типи.</i> <i>Класифікація психологічних типів за К.-Г. Юнгом.</i> <i>Теорія рис Г.-В.Олпорта.</i> <i>Факторна структура особистості.</i> <i>Теорія рис Г.-Ю.Айзенка.</i> <i>П'ятифакторна модель вивчення особистості (PPM).</i></p>	<p>лекція</p> <p>Семінар</p>	<p>Поточний; усний метод (співбесіда)</p> <p>обговорення проблемних питань; виконання письмових завдань (діагностичні методики)</p>	<p>2</p> <p>2</p>
<p>Тема 7. Диференціальна психологія здібностей, диференціальна специфіка феномену креативності Зв'язок здібностей із їх задатками і обдарованістю. Типи інтелектуальних здібностей: конвергентні здібності; дивергентні здібності (креативність); пізнавальні стилі. Типи інтелектуальної обдарованості. Психічні механізми компетентності, таланту і мудрості як форм інтелектуальної обдарованості. Сутність креативності як</p>	<p>лекція</p>	<p>Поточний; усний метод (співбесіда)</p>	<p>1</p>

<p>особистісної властивості. Здатність до творчості, зв'язки творчості й інтелекту. Концепція взаємозв'язку креативності та інтелекту М.Воллаха і Н.Когана. Зв'язок креативності з душевними розладами і геніальністю. Розумова відсталість і деменція..</p> <p>7.1. Диференціальна психологія здібностей, специфіка креативності.</p> <p><i>Зв'язок здібностей із їх задатками і обдарованістю.</i></p> <p><i>Типи інтелектуальних здібностей: конвергентні здібності; дивергентні здібності (креативність); пізнавальні стилі.</i></p> <p><i>Типи інтелектуальної обдарованості.</i></p> <p><i>Психічні механізми компетентності, таланту і мудрості як форм інтелектуальної обдарованості.</i></p> <p><i>Концепція взаємозв'язку креативності та інтелекту М.Воллаха і Н.Когана.</i></p> <p><i>Зв'язок креативності з душевними розладами і геніальністю.</i></p> <p><i>Механізми і чинники креативності.</i></p> <p><i>Інтуїція як механізм творчості.</i></p>	Семінар	-обговорення презентацій доповідей; перевірка письмових завдань (психологічних задач)	2
<p>Тема 8. Соціоекономічний статус індивідуальності. Диференціальні крос-культурні дослідження рас, націй, етносів.</p> <p>11.1. Соціоекономічний статус індивідуальності. Диференціальні крос-культурні дослідження рас, націй, етносів.</p> <p><i>Критерії відмінностей між соціальними групами.</i></p> <p><i>Вплив суспільної стратифікації на сімейне середовище.</i></p> <p><i>Вплив статусного рівня на інтелект.</i></p> <p><i>Детермінація індивідуальних відмінностей якістю життя соціальних груп.</i></p> <p><i>Об'єкт і предмет вивчення крос-культурної психології.</i></p> <p><i>Специфіка крос-культурних досліджень.</i></p> <p><i>Культурні відмінності і їх вияви.</i></p>	Семінар	Поточний; проблемна лекція	1
		Обговорення презентацій доповідей; опитування. Рубіжний	2

		контроль. (контрольна робота)	
--	--	-------------------------------------	--

4. Організація самостійної роботи студентів та інформація про індивідуальне завдання

Завдання з навчальної дисципліни «Диференційна психологія» розробляються викладачем з дисципліни «Диференційна психологія» і передбачають тематичний перелік теоретичних та семінарських завдань до кожного заняття, перевірку мультимедійних презентацій матеріалу доповідей, використання методичного матеріалу, що відповідає тематики розділів курсу. Тематика доповідей, презентацій для виступів студентів може уточнюватися для кожного студента за його бажанням. Індивідуальні завдання є однією з форм організації навчання у вузі, яке має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти одержують в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти під керівництвом викладача з дисципліни «Диференційна психологія» здійснюється протягом семестру у формі: вивчення літературних джерел, рекомендованих для опанування тем і проблем та підготовки доповідей, презентацій за ними; вивчення методичного матеріалу щодо наданої тематики, вирішення практичних завдань з використанням психодіагностичних методик. Завдання для індивідуальної роботи студента: виступи з науковими доповідями, участь у конференціях; написання тематичних оповідань, підбір відео та аудіо матеріалів із розділів навчальної дисципліни; підбір матеріалів і створення презентації з відповідної теми дисципліни.

Питання для підготовки підсумкового контролю_ екзамену у додатку Б, загальний перелік тем для презентацій, доповідей, рефератів у додатку А.

5. Технічне та програмне забезпечення (обладнання).

Кожному здобувачу потрібно доєднатися до навчального середовища Google Classroom, оскільки там розміщуються навчальні матеріали, проводиться тестування, ведеться журнал оцінювання навчальних досягнень, є можливість для листування з викладачем. У режимі онлайн, змішаного навчання - вивчення курсу додатково передбачає приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Google Meet (для занять у режимі відеоконференцій). У цьому випадку здобувач має самостійно потурбуватися про якість доступу до інтернету. Для роботи в дистанційному форматі потрібні ноутбук / персональний комп'ютер / мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для: комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань

самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль) тощо.

6. Політика дисципліни.

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання завдань відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.
- Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн / змішаній формах за погодженням із керівником курсу.
- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг лише під час складання іспитів (підсумкового оцінювання) за графіком екзаменаційної сесії.
- Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.
- У разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання.

7. Система оцінювання та вимоги.

Здобувач допускається до складання екзамену з дисципліни, якщо ним повністю виконані всі види робіт, передбачені програмою навчальної дисципліни.

У разі, коли протягом навчального семестру до початку підсумкового (семестрового) контролю, визначеного навчальним планом, здобувач набрав менше балів, ніж зазначено у програмі навчальної дисципліни (менше 36 балів), відбувається недопуск здобувача до складання підсумкового (семестрового) контролю.

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного та підсумкового (семестрового) контролів, є такі:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних джерелах, вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів

Засвоєння матеріалу оцінюється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, семінарських заняттях, результати самостійної роботи здобувачів) проводити за критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

- 0% завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково або невчасно, а відповідь містить суттєві помилки методичного характеру,
- 60% завдання виконано повністю, але невчасно, а відповідь містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте відповідь містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
- 100% завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Значення оцінки

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Значення оцінки
А	90-100	відмінно	Відмінно-відмінний рівень знань (умінь) В межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
В	80-89	добре	Дуже добре -рівень знань достатньо високий (умінь) В межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок

C	75-79	добре	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	задовільно	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	задовільно	Достатньо мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	30-59	незадовільно	Незадовільно - потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки
F	1-29	незадовільно	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота вивченням курсу з повторним

Види контролю:

Поточний контроль відбувається впродовж вивчення дисципліни на семінарських заняттях.

Рубіжний контроль відбувається в кінці вивчення курсу і здійснюється у вигляді письмової роботи

Підсумковий контроль відбувається у формі екзамену (питання для підготовки наведено у Додатку Б).

Розподіл балів за видами діяльності:

Вид діяльності студента	Мах кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
«Диференційна психологія», 6 семестр		
Відповіді на теоретичні питання семінарських занять, під час аудиторної роботи	56x8=40	106x2=20
Виконання та захист презентації доповіді	106	106*1=10
Відповіді на практичні питання семінарських занять (з урахуванням виконання завдань, отриманих під час настановної сесії)	-	206*1=20
Виконання контрольної (підсумкової) роботи	10	10
Усього за розділом	60	60
Екзамен	40	40
Усього за дисципліною	100	

8. Рекомендовані джерела інформації

Назва теми	Рекомендовані джерела інформації до теми (основна література; допоміжна література; інформаційні ресурси в мережі Інтернет)
<p>Тема 1. Предмет, історія становлення і основні напрями розвитку диференціальної психології</p>	<p>Основні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Анатолій Палій Диференційна психологія. Навчальний посібник. 2010р. Електронне джерело. Режим доступу: https://westudents.com.ua/knigi/499-diferentsalna-psihologiya-paly-aa.html 2. <i>Карапетрова О.В.</i> Диференціальна психологія: навчально-методичний посібник / Олена Володимирівна Карапетрова – Бердянськ: БДПУ, 2014 – 216 с. 3. <i>Мазяр О.В.</i> Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. – 288 с. 4. Туриніна О. Л. Диференціальна психологія / О. Л. Туриніна, Є. О. Варлакова. – К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. – 136 с. <p>Додаткові</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / за ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. – Житомир: Вид-во Рута, 2006. – 320 с. 2. <i>Мазяр О.В.</i> Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Диференційна психологія» / О.В. Мазяр // Професійно-орієнтовані завдання з психології : навч. посіб. / В.В. Горбунова [та ін.]; за ред. О.Л. Музики; Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, Соц.-психол. ф-т, Каф. соц. та практич. психології. – [3-є вид., переробл. і допов.]. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – С. 188-248. 3. <i>Максименко С.Д.</i> Теоретичні основи психології особистості / С.Д. Максименко // Актуальні проблеми психології: Психологія навчання. Гендерна психологія. Медична психологія / за ред. С.Д. Максименка. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2007. – Том X. – Вип. 2. – С. 7-23. 4. <i>Палій А.А.</i> Диференціальна психологія : навч. посіб. / А.А. Палій. – К.: Академвидав, 2010. – 432 с. (Серія «Альма-матер»). 5. 6. Словник іншомовних слів : 23 000 слів та термінологічних сполучень / Уклад. Л.О. Пустовіт та

	<p>ін. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с. – (Б-ка держ. службовця. Держ. мова і діловодство).</p> <p>Інформаційні ресурси Сайт Міністерства освіти і науки України / Режим доступу: http://www.mon.gov.ua Сайт Національної Академії Педагогічних Наук України / Режим доступу: http://www.naps.gov.ua Сайт Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського / Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua</p>
<p>Тема 2. Принципи і методи диференціальної психології</p>	<p>Основні</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Анатолій Палій Диференційна психологія. Навчальний посібник. 2010р. Електронне джерело. Режим доступу: tps://westudents.com.ua/knigi/499-diferentsalna-psihologiya-paly-aa.html 6. <i>Карапєтрова О.В.</i> Диференціальна психологія: навчально-методичний посібник / Олена Володимирівна Карапєтрова – Бердянськ: БДПУ, 2014 – 216 с. 7. <i>Мазяр О.В.</i> Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. – 288 с. 8. Туриніна О. Л. Диференціальна психологія / О. Л. Туриніна, Є. О. Варлакова. – К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. – 136 с. <p>Додаткові</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. <i>Мазяр О.В.</i> Особливості роботи над професійно-орієнтованим завдан-ням з курсу «Диференційна психологія» / О.В. Мазяр // Професійно-орієнтовані завдання з психології : навч. посіб. / В.В. Горбунова [та ін.]; за ред. О.Л. Музики; Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, Соц.-психол. ф-т, Каф. соц. та практ. психології. – [3-є вид., переробл. і допов.]. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – С. 188-248. 8. <i>Максименко С.Д.</i> Теоретичні основи психології особистості / С.Д. Мак-сименко // Актуальні проблеми психології: Психологія навчання. Гендерна психологія. Медична психологія / за ред. С.Д. Максименка. – К.: ДП «Інфор-маційно-аналітичне агентство», 2007. – Том X. – Вип. 2. – С. 7-23. 9. <i>Нартова-Бочавер С.К.</i> Дифференциальная психология: учеб. пособие / С.К. Нартова-Бочавер. – М.: Флинта: Моск. психол.-соц. ин-т, 2003. – 280 с.: табл. 10. <i>Палій А.А.</i> Диференціальна психологія : навч. посіб. / А.А. Палій. – К.: Академвидав, 2010. – 432 с. (Серія «Альма-матер»). <p>Інформаційні ресурси</p>

	<p>Сайт Міністерства освіти і науки України / Режим доступу: http://www.mon.gov.ua</p> <p>Сайт Національної Академії Педагогічних Наук України / Режим доступу: http://www.naps.gov.ua</p> <p>Сайт Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського / Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua</p>
<p>Тема 3. Вплив середовища і спадковості на людину та людина як представник біологічного виду Homo sapiens</p>	<p>Основні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Анатолій Палій Диференційна психологія. Навчальний посібник. 2010р. Електронне джерело. Режим доступу: https://westudents.com.ua/knigi/499-diferentsalna-psihologiya-paly-aa.html 2. Заєць І. В., Шевенко А. М. Науково-практичне забезпечення профдіагностичної і профконсультативної діяльності / Метод. реком. – К., 2022. – 124 с. 3. <i>Карапетрова О.В.</i> Диференціальна психологія: навчально-методичний посібник / Олена Володимирівна Карапетрова – Бердянськ: БДПУ, 2014 – 216 с. 4. <i>Мазяр О.В.</i> Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. – 288 с. <p>Додаткові</p> <ol style="list-style-type: none"> 11. <i>Вундт В.</i> Причинність в волі / В. Вундт // Шмид Б. Філософська хре-стоматія. – [Изд. «Матезис»]. – Одесса: Типографія М. Шпенцера, 1908. – С. 108-118. 12. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / за ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. – Житомир: Вид-во Рута, 2006. – 320 с. 13. <i>Костюк Г.С.</i> Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Григорій Силович Костюк; [під ред. Проколієнко Л.М.; упор. Андрієвська В.В., Балл Г.О., Губко О.Т., Проскура О.В.]. – К.: Рад. шк., 1989. – 609 с. 14. <i>Мазяр О.В.</i> Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Диференційна психологія» / О.В. Мазяр // Професійно-орієнтовані завдання з психології : навч. посіб. / В.В. Горбунова [та ін.]; за ред. О.Л. Музики; Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, Соц.-психол. ф-т, Каф. соц. та практ. психології. – [3-є вид., переробл. і допов.]. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – С. 188-248. 15. <i>Максименко С.Д.</i> Теоретичні основи психології особистості / С.Д. Максименко // Актуальні проблеми психології: Психологія навчання. Гендерна психологія. Медична психологія / за ред. С.Д. Максименка. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2007. – Том X. – Вип. 2. – С. 7-23. <p>Інформаційні ресурси</p>

	<p>Сайт Міністерства освіти і науки України / Режим доступу: http://www.mon.gov.ua</p> <p>Сайт Національної Академії Педагогічних Наук України / Режим доступу: http://www.naps.gov.ua</p> <p>Сайт Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського / Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua</p>
<p>Тема 4. Темперамент як формальна інтеграційна основа індивідуальності</p>	<p>Основні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Карапєтрова О.В.</i> Диференціальна психологія: навчально-методичний посібник / Олена Володимирівна Карапєтрова – Бердянськ: БДПУ, 2014 – 216 с. 2. <i>Мазяр О.В.</i> Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. – 288 с. 3. Туриніна О. Л. Диференціальна психологія / О. Л. Туриніна, Є. О. Варлакова. – К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. – 136 с. <p>Додаткові</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Мазяр О.В.</i> Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Диференційна психологія» / О.В. Мазяр // Професійно-орієнтовані завдання з психології : навч. посіб. / В.В. Горбунова [та ін.]; за ред. О.Л. Музики; Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, Соц.-психол. ф-т, Каф. соц. та практ. психології. – [3-є вид., переробл. і допов.]. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – С. 188-248. 2. <i>Максименко С.Д.</i> Теоретичні основи психології особистості / С.Д. Максименко // Актуальні проблеми психології: Психологія навчання. Гендерна психологія. Медична психологія / за ред. С.Д. Максименка. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2007. – Том X. – Вип. 2. – С. 7-23. 3. <i>Нартова-Бочавер С.К.</i> Дифференциальная психология: учеб. пособие / С.К. Нартова-Бочавер. – М.: Флинта: Моск. психол.-соц. ин-т, 2003. – 280 с.: табл. 4. <i>Палій А.А.</i> Диференціальна психологія : навч. посіб. / А.А. Палій. – К.: Академвидав, 2010. – 432 с. (Серія «Альма-матер»). <p>Інформаційні ресурси</p> <p>Сайт Міністерства освіти і науки України / Режим доступу: http://www.mon.gov.ua</p> <p>Сайт Національної Академії Педагогічних Наук України / Режим доступу: http://www.naps.gov.ua</p> <p>Сайт Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського / Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua</p>
<p>Тема 5. Диференціальна психологія міжстатевих відмінностей</p>	<p>Основні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Анатолій Палій Диференційна психологія. Навчальний посібник. 2010р. Електронне джерело. Режим доступу: https://westudents.com.ua/knigi/499-diferentsialna-psihologiya-paly-aa.html

	<p>2. <i>Карпетрова О.В.</i> Диференціальна психологія: навчально-методичний посібник / Олена Володимирівна Карпетрова – Бердянськ: БДПУ, 2014 – 216 с.</p> <p>3. <i>Мазяр О.В.</i> Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. – 288 с.</p> <p>4. Туриніна О. Л. Диференціальна психологія / О. Л. Туриніна, Є. О. Варлакова. – К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. – 136 с.</p> <p>Додаткові</p> <p>1. <i>Максименко С.Д.</i> Теоретичні основи психології особистості / С.Д. Мак-сименко // Актуальні проблеми психології: Психологія навчання. Гендерна психологія. Медична психологія / за ред. С.Д. Максименка. – К.: ДП «Інфор-маційно-аналітичне агентство», 2007. – Том X. – Вип. 2. – С. 7-23.</p> <p>2. <i>Нартова-Бочавер С.К.</i> Дифференциальная психология: учеб. пособие / С.К. Нартова-Бочавер. – М.: Флинта: Моск. психол.-соц. ин-т, 2003. – 280 с.: табл.</p> <p>3. <i>Палій А.А.</i> Диференціальна психологія : навч. посіб. / А.А. Палій. – К.: Академвидав, 2010. – 432 с. (Серія «Альма-матер»).</p> <p>4. <i>Ткалич М.Г.</i> Гендерна психологія : навч. посіб. / Маріанна Григорівна Ткалич. – К.: Академвидав, 2011. – 248 с. – (Серія «Альма-матер»).</p> <p>Інформаційні ресурси</p> <p>Сайт Міністерства освіти і науки України / Режим доступу: http://www.mon.gov.ua</p> <p>Сайт Національної Академії Педагогічних Наук України / Режим доступу: http://www.naps.gov.ua</p> <p>Сайт Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського / Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua</p>
<p>Тема 6. Диференціація характеру. Типологічний підхід до характеру особистості. Ідіографічний підхід до особистості</p>	<p>Основні</p> <p>1. Анатолій Палій Диференційна психологія. Навчальний посібник. 2010р. Електронне джерело. Режим доступу: https://westudents.com.ua/knigi/499-diferentsalna-psihologya-paly-aa.html</p> <p>2. <i>Мазяр О.В.</i> Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. – 288 с.</p> <p>3. Туриніна О. Л. Диференціальна психологія / О. Л. Туриніна, Є. О. Варлакова. – К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. – 136 с.</p> <p>Додаткові</p> <p>1. <i>Костюк Г.С.</i> Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Григорій Силевич Костюк; [під ред. Проколієнко Л.М.; упор. Андрієвська В.В., Балл Г.О., Губко О.Т., Проскура О.В.]. – К.: Рад. шк., 1989. – 609 с.</p>

	<p>2. <i>Мазяр О.В.</i> Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Диференційна психологія» / О.В. Мазяр // Професійно-орієнтовані завдання з психології : навч. посіб. / В.В. Горбунова [та ін.]; за ред. О.Л. Музики; Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, Соц.-психол. ф-т, Каф. соц. та практ. психології. – [3-є вид., переробл. і допов.]. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – С. 188-248.</p> <p>3. <i>Максименко С.Д.</i> Теоретичні основи психології особистості / С.Д. Максименко // Актуальні проблеми психології: Психологія навчання. Гендерна психологія. Медична психологія / за ред. С.Д. Максименка. – К.: ДП «Інфор-маційно-аналітичне агентство», 2007. – Том X. – Вип. 2. – С. 7-23.</p> <p>Інформаційні ресурси Сайт Міністерства освіти і науки України / Режим доступу: http://www.mon.gov.ua Сайт Національної Академії Педагогічних Наук України / Режим доступу: http://www.naps.gov.ua Сайт Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського / Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua</p>
<p>Тема 7. Диференціальна психологія здібностей, диференціальна специфіка феномену креативності</p>	<p>Основні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Анатолій Палій Диференційна психологія. Навчальний посібник. 2010р. Електронне джерело. Режим доступу: https://westudents.com.ua/knigi/499-diferentsialna-psihologiya-paly-aa.html 2. <i>Мазяр О.В.</i> Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. – 288 с. 3. Туриніна О. Л. Диференціальна психологія / О. Л. Туриніна, Є. О. Варлакова. – К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. – 136 с. <p>Додаткові</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / за ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. – Житомир: Вид-во Рута, 2006. – 320 с. 2. <i>Кульчицкая Е.И.</i> Одарённость: природа и сущность / Е.И. Кульчицкая // Обдарована дитина. – 2002. – № 1. – С. 21-30. 3. <i>Кульчицкая Е.И.</i> Сирень одаренности в саду творчества / Кульчицкая Елена Ипполитовна, Моляко Валентин Алексеевич. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – 316 с. 4. <i>Моляко В.А.</i> Проблемы психологии творчества и разработка подхода к изучению одаренности / В.А. Моляко // Обдарована дитина. – 2002. – № 4. – С. 19-26. 5. <i>Моляко В.А.</i> Психология детской одарённости / Валентин Алексеевич Моляко / Укр. дом экон. и науч.-техн. знаний общ-ва «Знание» Украины. – К.: [б.и.], 1995. – 83 с.

	<p>6. <i>Моляко В.О.</i> Психологічне дослідження проблем функціонування стратегій творчої діяльності, творчої обдарованості та психологічної грамотності / В.О. Моляко // Актуальні проблеми психології: Наукові записки Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. С.Д. Максименка. – К.: Но-ра-Друк, 2001. – Вип. 21. – С. 198-205.</p> <p>7. <i>Музика О.Л.</i> Розвиток здібностей та обдарованості в процесі вікового розвитку особистості / О.Л. Музика // Актуальні проблеми психології : Про-блеми психології творчості та обдарованості : збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. В.О. Моляко. – Жито-мир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – Т. 12. – Вип. 2. – С. 142-148.</p> <p>8. <i>Семенова Р.О.</i> Обдарованість як проблема сучасної освіти / Р.О. Семе-нова // Актуальні проблеми психології: Психологія обдарованості: збірник на-укових праць / за ред. С.Д. Максименка та Р.О. Семенової. – Т. 6. – Вип. 5. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – С. 7-22.</p> <p>9. <i>Туров М.П.</i> Обдаровані винахідники: хто вони? / М.П. Туров // Практи-чна психологія та соціальна робота. – 2008. – № 10. – С. 68-72.</p> <p>10. <i>Штерн В.</i> Одарённость детей и подростков / В. Штерн; Перевод с немецкого под редакцией Всеукраинского института Труда. – Харьков: Кни-госпілка, 1926. – 407 с.</p> <p>Інформаційні ресурси Сайт Міністерства освіти і науки України / Режим доступу: http://www.mon.gov.ua Сайт Національної Академії Педагогічних Наук України / Режим доступу: http://www.naps.gov.ua Сайт Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського / Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua</p>
<p>Тема 8. Соціоекономічний статус індивідуальності. Диференціальні крос-культу дослідження рас, націй, етно</p>	<p>Основні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Анатолій Палій Диференційна психологія. Навчальний посібник. 2010р. Електронне джерело. Режим доступу: https://westudents.com.ua/knigi/499-diferentsalna-psihologya-paly-aa.html 2. <i>Каранетрова О.В.</i> Диференціальна психологія: навчально-методичний посібник / Олена Володимирівна Каранетрова – Бердянськ: БДПУ, 2014 – 216 с. 3. <i>Мазяр О.В.</i> Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. – 288 с. 4. Туриніна О. Л. Диференціальна психологія / О. Л. Туриніна, Є. О. Варлакова. – К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. – 136 с. <p>Додаткові</p>

1. *Нартова-Бочавер С.К.* Дифференціальна психологія: учеб. пособие / С.К. Нартова-Бочавер. – М.: Флинта: Моск. психол.-соц. ин-т, 2003. – 280 с.: табл.
2. *Палій А.А.* Дифференціальна психологія : навч. посіб. / А.А. Палій. – К.: Академвидав, 2010. – 432 с. (Серія «Альма-матер»).
3. *Платон.* Собрание сочинений в 4-х т. Т. 3 / Платон; Общ. ред. А.Ф. Лосева, В.Ф. Асмуса, А.А. Тахо-Годи; Авт. вступ. ст. и ст. в примеч. А.Ф. Лосев; Примеч. А.А. Тахо-Годи. – М. : Издательство «Мысль», 1994. – 654 с.
4. *Роменець В.А.* Історія психології ХІХ – початку ХХ століття: навч. посіб. / Володимир Андрійович Роменець. – К.: Вища шк., 1995. – 614 с.
5. Словник іншомовних слів : 23 000 слів та термінологічних сполучень / Уклад. Л.О. Пустовіт та ін. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с. – (Б-ка держ. службо-вця. Держ. мова і діловодство).

Інформаційні ресурси

Сайт Міністерства освіти і науки України / Режим доступу:

<http://www.mon.gov.ua>

Сайт Національної Академії Педагогічних Наук України /

Режим доступу: <http://www.naps.gov.ua>

Сайт Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського / Режим

доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>

Теми для презентацій, доповідей, рефератів (самостійної роботи, індивідуальних завдань)

1. Вплив експериментальної психології, біології, фізіології та інших наук на диференціальну психологію
2. Генетична теорія типів темпераменту К. Конрада
3. Фізіогноміка у диференціальній психології, особливості вимірювання обличчя та форми рук, використання на практиці.
4. Темперамент та Конституційна типологія особистості В. Шелдона
5. Типологія Шострома та індивідуальні відмінності в теорії рис Г. Олпорта
6. Исследование характерологических индивидуальных различий в теории черт. (16-факторный опросник Р. Кеттелла).
7. Психогенетика та проблема співвідношення психічних властивостей батьків і дітей
8. Розподіл індивідуальних відмінностей у нормі, патології
9. Експериментальне дослідження емоційності
10. Індивідуальні аспекти емоційної взаємодії: вразливість, емоційна лабільність – ригідність, емоційну стійкість – імпульсивність
11. Екзистенціальна психологія Р. Лейнг і Й. Ялома_ типологія.
12. Концепція взаємозв'язку креативності та інтелекту М. Воллаха і Н. Когана
13. Зв'язок креативності з душевними розладами і геніальністю, розумова неповноцінність та геніальність
14. Структура характеру (фізична динаміка структури хар-ра) за А.Лоуеном
15. Методи визначення характеру по почерку (Северин, Камилло, Лафатер, інш.).
16. Аналітична психологія К.Г. Юнга, психологічні типи характеру
17. Психологический портрет в разработке Д. Кейрси
18. Класифікація типів особистості О.Ф. Лазурського
19. Інтелектуальна діяльність у зрілому та похилому віці.
20. Функціональна специфічність вікових змін.
21. Поняття психологічного подолання (coping strategies), його варіації, сфери та класифікації психологічного подолання.
22. Стиль людини як спосіб взаємодії зі світом, поняття індивідуального стилю
23. Дослідження темпераменту у працях І.Канта та І. Павлова
24. Людська природа і характер, типологія соціальних характерів за Е. Фроммом.
25. Індивідуальний стиль діяльності.
26. Типологія психопатій характеру за П.Б. Ганнушкіним.
27. Нейроандрогенетична теорія Л. Еліса (диференціація статі) та дослідження статі В.А. Геодакяна (диференціація статі).
28. Диференціація типів темпераменту за Цукановим Б.Й.
29. Співвідношення понять "норма", "патологія" і "акцентуація характеру" та «погранична неповноцінність»
30. Вік та особистісні властивості.
31. Застосування історичних методів в диференційній психології.
32. Застосування історичних методів, близнюкового методу в диференційній психології.

Питання до екзамену _

1. Індивідуальні відмінності в ранніх психологічних теоріях, виникнення диференціальної психології.
2. Предмет, задачі та методи диференційної психології. Вплив експериментальної психології, біології, фізіології та інших наук на диференціальну психологію.
3. Рівні індивідуальності з точки зору дослідження індивідуально-психологічних відмінностей.
4. Індивідуальні, типологічні та групові відмінності як предмет диференційної психології.
5. Індивідуальні відмінності в сприйнятті, пам'яті, мисленні, уяві.
6. Математична статистика та розвиток статистичного методу, рівні статистичного значення, кореляція.
7. Тестування в психології та напрямки розвитку диференційної психології, об'єкт, предмет, задачі.
8. Розподіл індивідуальних відмінностей у нормі, патології
9. Вимірювання ступеню мінливості, стандартне відхилення, універсальність індивідуальних відмінностей.
10. Природа наслідування, характер оточуючого середовища.
11. Взаємодія спадковості та оточуючого середовища.
12. Індивідуальні аспекти емоційної взаємодії: вразливість, емоційна лабільність – ригідність, емоційну стійкість – імпульсивність.
13. Експериментальне дослідження емоційності.
14. Стиль людини як спосіб взаємодії зі світом, поняття індивідуального стилю.
15. Поняття психологічного подолання (coping strategies), його варіації.
16. Сфери та класифікації психологічного подолання.
17. Дослідження нормативів поведінки, що розвивається, структурні та функціональні характеристики.
18. Дослідження структурних факторів в розвитку поведінки.
19. Вимірювання здібностей.
20. Дослідження впливу досвіду на поведінку.
21. Статистичний аналіз сімейної схожості та відмінності.
22. Психогенетика та проблема співвідношення психічних властивостей батьків і дітей.
23. Конституціональна будова тіла.
24. Зв'язок між будовою тіла і темпераментом.
25. Будова тіла та патологічні стани. Фізіологічні фактори.
26. Акцентуації характеру і темпераменту за Леонгардом, Лічко, Ганушкіним.
27. Темперамент як формальна інтеграційна основа індивідуальності.
28. Уявлення про темперамент Г.-Ю. Айзенка як систему координат.
29. Аналітична типологія К.Г. Юнга - типологічний підхід до характеру особистості, Кейерсі, Бригс, Майерс як функціональна типологія психіки.
30. Методи дослідження фізіологічних факторів, сенсорні обмеження: зір, слух. Анатомічні вимірювання: розмір та форма тіла, обличчя та форма руки.
- 31.** Теоретичні та практичні умови виникнення конституціональних типологій.
32. Типологія Кречмера: пікнік, атлетік, лептосомік (астенік) та диспластик. Циклоїдний та шизоїдний тип темпераменту.

33. Типологія Шелдона: ендоморфний склад тіла, мезоморфний, екторморфний. Вісцеротонічний тип темпераменту, соматотонічний та церебротонічний.
34. Психологія характеру в працях Лазурського. Ендо та Екзо психика.
35. Типологія характеру Г. Хейманса – Р. ЛеСенна
36. Досвід, тренування та тестові помилки.
37. Зв'язок досвіду та індивідуальних відмінностей.
38. Дослідження дитячих шкіл: емоційна та мотиваційна прилаштованість.
39. Навчання у школі та розумові здібності: зарубіжний і втчизняний досвід.
40. Спеціальні здібності.
41. Інтелектуальний розвиток, тести IQ, загальна характеристика.
42. Вікові відмінності і життєвий досвід особистості.
43. Хронологія розвитку поведінки індивіду в залежності від віку.
44. Психофізіологічні аспекти вікових відмінностей. Селективні фактори та фоновий досвід.
45. Перетворювання психологічних даних з віком.
46. Поняття інтелекту. Постійність, передбачення, нестабільність IQ.
47. IQ раннього віку; фактори, які впливають на стабільність результатів тестів прогнозування;
48. Інтелектуальна діяльність у зрілому віці: загальний віковий графік розумових здібностей, функціональна специфічність вікових змін, вік та творчі досягнення.
49. Вік та особистісні властивості.
50. Теорія і методологія структури рис.
51. Підходи до мінливості рис особистості.
52. Факторний аналіз. Адаптований факторний аналіз та його різновидності.
53. Батарей тестів на індивідуальні здібності.
54. Умови, які впливають на систему особистісних рис. Загальні та індивідуальні риси.
55. Проблема статевих відмінностей у диференційній психології.
56. Поняття статі і гендеру. Традиційна система диференціації статевих ролей і пов'язаних з ними стереотипів маскулинності – фемінності.
57. Процес психосексуального розвитку або гендерна соціалізація
58. Культурне середовище як агент статевої диференціації.
59. Тести на маскулінність та фемінність.
60. Сучасні соціальні стереотипи, біологічні і культурні фактори розвитку особистості.
61. Моторні навички, перцептивні процеси, вербальні функції, пам'ять у процесі формування особистості.
62. Статеві відмінності у спеціальних здібностях.
63. Особливості емоціональної сфери та статеві відмінності.
64. Професійні групові відмінності, гуманітарна та технічна сфера розвитку.
65. Соціально-економічний статус та інтелект.
66. Сільські, міські та інші регіональні відмінності формування особистості.
67. Специфіка групових відмінностей: раса, етнос, нація, народ.
68. Індивід як представник різних соціальних груп, психологічні особливості формування особистості.
69. Розумова неповноцінність, критерії та ступені тяжкості розумової неповноцінності.
70. Співвідношення понять "норма", "патологія" і "акцентуація характеру" та «погранична неповноцінність»

- 71.
72. Ендогенна та екзогенна розумова неповноцінність, фізичні характеристики, психологічні характеристики.
73. Задатки як складова здібностей, прояв у сензитивних періодах.
74. Типи інтелектуальних здібностей
75. Зв'язок здібностей із їх задатками і обдарованістю
76. Поняття таланту та обдарованості, умови розвитку.
77. Талант як реалізація екстраординарних можливостей особистості.
78. Обдарована дитини та її розвиток.
79. Мудрість як форма інтелектуальної зрілості
80. Зв'язок креативності з душевними розладами і геніальністю.
81. Теорії геніальності, методи вивчення геніальності. Характеристики видатних людей.
82. Исследование характерологических индивидуальных различий в теории черт. (16-факторный опросник Р. Кеттелла).
83. Психогенетика та проблема співвідношення психічних властивостей батьків і дітей
84. Застосування історичних методів, близнюкового методу в диференційній психології.
85. Типи темпераменту за Г. Айзкнком, Я. Стреляу, В. Лазурським-методики
86. Лічко О.Е. Типи психопатій і акцентуацій характеру- методика
87. Акцентуації характеру Леонгард-Шмишика - методика
88. Опитувальник «Визначення гендерної ролі» С.Бем
89. Методика «Визначення гендерної ідентичності» Л.Б. Шнейдера
90. Тест-Структурний інтелект Амтхауера, мета, опис визначення здібностей.